

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

הסכם בין לאומי קארד בע"מ ובין כרטיסי אשראי לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק דיסקונט לישראל בע"מ והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

א. פתח דבר

1. ביום 7 במרץ 2001 הגישו לאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד"), כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן: "כ.א.ל"), בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "לאומי"), בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "דיסקונט") והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן: "הבינלאומי"), בקשה לפטור, לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, להסכם ביניהם¹ שעניינו בתחום הסליקה והנפקה של כרטיסי חיוב. בקשת הפטור מוסבת כולה אך על ההסדר הקיים בין הצדדים שעניינו עמלת המנפיק (הקרויה: "עמלה צולבת") בין מנפיקים לסולקים של כרטיסי חיוב מסוג "ויזה".

2. לאחר שבחנתי את ההסדר, על הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שהתייעצתי עם הועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי ההסדר אינו ראוי לפטור אלא בתנאים מהותיים שהתניתי לו, כמפורט בסיפא להחלטתי זו. בכפוף לתנאים אלה, מצאתי כי בנסיבות בהן מתבקש הפטור (אשר יפורטו בקצרה בהמשך הדברים) ובשים לב לתקופת הפטור – אין ההסדר פוגע פגיעה ממשית בתחרות בשוק כאמור ואף יש בו כדי לקדמה, כי אין עיקרו של ההסדר בהפחתת התחרות ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. בהתחשב בכך מצאתי כי ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), הכל, כאמור, בכפוף לקיום התנאים המנויים בסיפא להחלטתי זו.

¹ הסכם מיום 7.7.1998 אשר אומץ על ידי הצדדים לפטור זה ביום 18.5.2000. להסכם המקורי היו צדדים גם אלפא קארד ושות' – שותפות מוגבלת, אלפא קארד בע"מ, עורק זהב השקעות בע"מ ועורק שירותי מידע מקומי בע"מ. עם הפסקת פעילותה של אלפא קארד ורכישת נכסיה על ידי קבוצת לאומי, אומץ ההסכם המקורי על ידי הצדדים לבקשת הפטור שבפניי.

ב. הצדדים להסדר

3. לאומי קארד היא חברה פרטית הנמצאת בבעלות לאומי. החברה פעילה מחודש מאי 2000 והיא עוסקת בהנפקה וסליקה של כרטיסי חיוב מכח זיכיון מאת חברת ויזה הבינלאומית (להלן: "ויזה הבינ"ל"). החברה נמצאת כיום בראשית דרכה לאחר שלאומי היה, במשך שנות דור, שותף עם דיסקונט לבעלות על כ.א.ל, הסולקת הגדולה ביותר בישראל של כרטיסי חיוב מסוג "ויזה".

4. כ.א.ל היא חברה פרטית הנמצאת כיום בשליטת דיסקונט. החברה עוסקת בהנפקה וסליקה של כרטיסי חיוב, ופועלת, מזה שנים רבות, מכח זיכיון מאת חברת ויזה הבינלאומית. עת רבה היתה החברה הסולקת היחידה של כרטיסי ויזה ולמעשה – השולטת ללא עוררין בענף זה. גם כניסתו, לפני שנים אחדות, של מתחרה חדש (חברת אלפא קארד בע"מ) לסליקת כרטיסי "ויזה" לא ערערה באופן ממשי את בכורתה של כ.א.ל בענף זה וגם כיום משויכים אליה רוב מחזיקי כרטיסי ה"ויזה" בישראל.²

5. לאומי הוא אחד משני הבנקים הגדולים בישראל ומניותיו נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. המדובר באחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות במדינה. עיסוקיה של הקבוצה מגוונים וכוללים, בין היתר, פעילויות בתחומי הבנקאות, הפיננסים, הנדל"ן והביטוח. לקבוצה 253 משרדים בנקאיים בארץ. בהקשר הנדון מחזיק הבנק ברשיון להנפיק כרטיסי חיוב "ויזה". עד לפני כשנה פעל הבנק בתחום זה באמצעות כ.א.ל. לאחר מכירת מניותיו בכ.א.ל הקים הבנק את לאומי קארד המנקזת אליה את פעילותו של לאומי בתחום כרטיסי החיוב.

6. דיסקונט הוא הבנק השלישי בגודלו בישראל מבין הבנקים המסחריים. מניותיו נסחרות אף הן בבורסה לניירות ערך בתל-אביב, והוא עוסק במגוון שירותים בנקאיים מקומיים ובינלאומיים. הבנק מחזיק ברשיון להנפיק כרטיסי חיוב "ויזה" והוא מזה שנים שותף לבעלות ולשליטה בכ.א.ל. לפני כשנה רכש דיסקונט את חלקו של לאומי בכ.א.ל וכיום הוא בעל השליטה בה.

7. הבינלאומי הוא חברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בת"א, בשליטת פ.י.בי אחזקות בע"מ. הבינלאומי הינו הבנק המסחרי החמישי בגודלו בישראל, והוא פועל במגוון שוקי כספים, אשראי ותיווך פיננסי. בהקשר דכאן מחזיק הבנק ברשיון להנפיק

² אלפא קארד עצמה חדלה מפעילות, כעבור תקופה לא ארוכה ונכסיה נמכרו ללאומי.

כרטיסי חיוב "ויזה", ואף עסק בכך בשנתיים האחרונות באמצעות חברת הבת אלפא קארד בע"מ, אשר חדלה מעיסוק בתחום כרטיסי החיוב. בדצמבר 2000, אחר מכירת נכסיה של אלפאקארד ללאומי, רכש הבינלאומי החזקות משמעותיות בכ.א.ל.

8. זה לא מכבר הופרדה הבעלות והשליטה המשותפת של לאומי ודיסקונט בכ.א.ל. הפרדה זו של השותפות בין לאומי לדיסקונט בהנפקת וסליקת כרטיסי ויזה במסגרת כ.א.ל. נעשתה מטעמי תחרות: שותפות בין שניים מהגדולים שבבנקים בישראל בחברה השולטת בהנפקת וסליקת כרטיסי "ויזה" היוותה חסם כניסה משמעותי לתחרות בענף זה. התרתו של חסם זה והחדרת תחרות ממשית לענף מתאפשרת עתה, כאשר מאחורי לאומי קארד ניצב לאומי, המסוגל, בשל גודלו וכוחו, להקים תחרות למי שהינה השחקן הדומיננטי מזה שנים רבות בענף הויזה – חברת כ.א.ל. בואה, עתה, של תחרות בין כ.א.ל. ללאומי קארד הוא, אפוא, מימושה של הפרדת הבעלות בין לאומי לדיסקונט בכ.א.ל. יצירת תנאים הולמים לתחרות בין לאומי קארד, השחקן החדש בתחום הויזה, לבין כ.א.ל., השחקן הותיק והגדול בענף זה, היא אפוא אינטרס חשוב שיש לקדמו בשלב זה של ראשית התממשותה של תחרות בענף הויזה.

ג. ההסדר

9. ההסדר שבפניי מתמצה בהסכם עקרונות מיום 7 ביולי 1998 שאומץ על-ידי הצדדים לבקשת הפטור זו ביום 18 במאי 2000 (להלן: "**ההסכם**"). בעיקרו מסדיר ההסכם את מערכת היחסים בין הגופים המנפיקים והסולקים כרטיסי חיוב מסוג "ויזה" בתחום העמלה הצולבת, ועל ידי כך הוא מאפשר קישוריות בין רשתות הסליקה שבבעלות הגופים: בעל כרטיס לאומי קארד הבא בשעריו של בית עסק הנסלק על ידי כ.א.ל. יוכל לרכוש בכרטיס שבידו אף שלאומי קארד איננה זו הסולקת את אותו בית עסק. הדבר מתאפשר הודות להסדר העמלה הצולבת, במסגרתו מבטיח לאומי לויזה כ.א.ל. כי הוא זה שיפרע את חיובי כרטיסי לאומי קארד כנגד העמלה הצולבת.

10. ההסכם כולל מספר כבילות, אשר העיקרית שבהן היא הסכמה בין הצדדים ביחס לגובה העמלה הצולבת. כפי שיובהר להלן, בצד התפקיד החיובי הנודע לעמלה הצולבת – יצירת קישוריות בין רשתות הסליקה של סולקי כרטיסי הויזה השונים – עלולה ההסכמה בדבר העמלה הצולבת להפוך לחסם תחתון לגובה עמלת בית עסק, אשר היא **המחיר** אותו מציעים הסולקים לבתי העסק ואשר עליו ניטשת תחרות ביניהם. בהיותה מרכיב משמעותי בעמלה שמשלם בית העסק, עשויה העמלה הצולבת המתואמת להוות סף מוסכם לתחרות, שאין לרדת הימנו. האיזון בין שני היבטים אלה של העמלה הצולבת הוא מורכב, אך בעל חשיבות להתפתחותה הפרוספקטיבית של תחרות בענף זה. הורדתה של העמלה הצולבת במסגרת התנאים שקבעתי למתן הפטור יש בה, אפוא, לקדם את התחרות ולא להסיגה: בצד הותרת

הקישוריות בין כ.א.ל. ללאומי קארד על כנה, במסגרת העמלה הצולבת, יופחת ממשית שיעור העמלה הצולבת. בכך יגדל מרחב התחרות בין כ.א.ל. ללאומי קארד על שירותי סליקת עסקות ותתאפשר הפחתת עמלת בית העסק, באופן זהה או דומה להורדת שיעור העמלה הצולבת.

ד. השפעת ההסדר על התחרות

11. על פי פטור שנתן קודמי ביום 18 במאי 2000, להסדר כובל של קביעת עמלה צולבת אחידה בין חברות הויזה המקומיות (להלן: "**הפטור הקודם**"), היה על ארגון הויזה הבינ"ל לערוך סקר עלויות ולקבוע לאורו את שיעור העמלה הצולבת הצריך להשתלם בתנאי השוק הישראלי. תוצאתו של סקר זה – שיעור העמלה הצולבת לשוק הישראלי, צריכה היתה להיות מוגשת לממונה על הגבלים עסקיים על ידי ויזה הבינ"ל כהמלצה, אשר על הממונה להחליט אם לאשרה. הצדדים לפטור הקודם היו חברות הויזה המקומיות: כ.א.ל. וחברת אלפא קארד, אשר לאומי קארד באה אחר כך בנעליה (כ.א.ל. ולאומי קארד ייקראו להלן: "**חברות הויזה**").

12. העמלה הצולבת משפיעה באופן משמעותי על קביעת העמלות שגובות חברות הויזה מבתי העסק בעד שירותי הסליקה שהן מספקות להם (להלן: "עמלות בתי עסק"). מפאת חשיבותם אעמוד בתמצית על עיקרי הדברים.

13. חברות הויזה מספקות לבתי העסק שירותי סליקה. שירות זה הוא, בעיקרו של דבר, שירות של הבטחת פירעון. במסגרתו מבטיחה חברת הויזה לבית העסק כי החיובים בהם התחייבו מחזיקי כרטיסי הויזה הנסלקים על ידה, בעת שרכשו טובין או שירותים בו, ייפרעו **על ידה** לבית העסק. כעניין שבשיגרה חותמים בתי העסק על הסכם עם חברת ויזה זו או אחרת לקבלת שירותי הסליקה המבטיח להם פירעון זה. עד לא מכבר היה בנמצא רק סולק אחד של כרטיסי חיוב מסוג ויזה – חברת כ.א.ל., וסולק אחד של ישראלכרט–מסטר קארד – חברת ישראלכרט בע"מ, מקבוצת בנק הפועלים.

לעת כניסתה של חברת אלפא קארד נשתנה המצב תכלית שינוי: בא אל השוק סולק נוסף של כרטיסי ויזה. במצב בו פועלים כמה מנפיקים או סולקים של אותו סוג כרטיס (ויזה במקרה זה), נדרש הסולק עימו חתום בית העסק להבטיח פירעון של כלל כרטיסי ויזה המוצגים בבית העסק, גם אם הוא לא הנפיקם. כך, אם הבאים לבית העסק אוחזים בכרטיס ויזה של לאומי קארד, והגורם הסולק את אותו בית עסק הוא כ.א.ל., עשוי בית העסק להימצא בפני מצב בו יהא עליו להודיע לאוחזי כרטיס לאומי קארד כי הואיל והסכם הסליקה שלו הוא עם כ.א.ל., לא יוכל בית העסק לכבד את הכרטיס שבידם. למניעת מצב זה כוננו הסדרי העמלה הצולבת: בהסדר זה משלם הסולק עמלה לגורם אחר, מנפיק כרטיס החיוב, כדי שאותו גורם

יבטיח לו את פירעון החיוב הנוצר על ידי אוחזי הכרטיס האחר. באופן זה יכול בית העסק לכבד את כלל כרטיסי הויזה, כאשר הסולק עימו הוא קשור בהסכם סליקה מסוגל להבטיח לו פירעון, הן של הכרטיסים המונפקים על ידו והן של כרטיסים המונפקים על ידי אחרים. עמלה זו, המשתלמת על ידי הסולק למנפיק הכרטיס המבטיח לו פירעון, מכונה "עמלה צולבת" או "עמלת המנפיק". חשיבותה בכך שהיא מאפשרת קישוריות ובכך אף מקילה על כניסתו המיידית של הסולק או המנפיק החדש לשוק: אם לא תיקבע עמלה צולבת מוסכמת בין הסולקים עלול להתהוות מצב בו הסולק הקיים של בית העסק לא יסכים להבטיח פירעון לכרטיסים שהוא לא הנפיק.³ במצב כזה יצטרך הסולק החדש לחתום על הסכם סליקה נפרד עם כל בית עסק.⁴

14. מאידך, העמלה הצולבת, בהיותה חלק משמעותי, למעשה החלק הארי, מעמלת בית העסק מהווה סוג של תיאום מחירים בין הסולקים השונים המהווה הסדר כובל לפי סעיף 2(ב)(1) לחוק ההגבלים העסקיים. הדברים פשוטים הם: עמלת בית העסק הוא המחיר שגובה סולק מבית העסק בעד שירותי הסליקה שהוא נותן לו. מחיר זה הינו מישור רלבנטי לתחרות בין הסולקים. כאשר חלק עיקרי מן העמלה הוא רכיב הנקבע בהסדר בין מתחרים, יש לעמוד היטב על המשמר כי הצידוק הבסיסי להסדר שכזה לא ינוצל לרעה ולא יורחב מעבר להכרח שעומד ביסודו, לגביית מחיר (עמלה) גבוהה מהמחיר התחרותי הראוי. לכאורה, עלול להיווצר מצב בו שכרה של העמלה הצולבת, המבטיחה לסולק ומנפיק חדש כניסה נוחה ומהירה לשוק – ייצא בהפסדה בגביית עמלה מופקעת מבתי העסק, המגלגלים אותה הלאה אל עבר הצרכן הסופי. מצב כזה מסתכם במחיר גבוה יותר של מוצרים ושירותים ובפגיעה פוטנציאלית ברווחה החברתית והוא רעה שמפניה בא חוק ההגבלים העסקיים להגן.

15. מכאן הזהירות שנקט קודמי לתפקיד בבואו לאשר בפטור את שיעור העמלה הצולבת וסיווגה לבתי עסק לפי הצעת חברות הויזה. בפטור דנא קבע הממונה כי הוא מאשר זמנית עמלה צולבת בשיעור ממוצע של 1.38%, תוך שהוא קובע תקופה שבסיומה ייקבע שיעור מבוסס ומושכל של עמלה צולבת בהתבסס על סקר עלויות שהיה על ויזה הבינ"ל לערוך. שיעור העמלה הצולבת שנקבע בפטור היה נמוך באופן משמעותי מזה שנהג עד לנתינתו ומכך יצא נשכר אינטרס הציבור.

³ העמלה הצולבת מאפשרת למעשה כינון קישוריות בין רשתות הנפקה וסליקה נפרדות, בלי קשר להיקף הפעילות של הצדדים.

⁴ הצורך של סולק חדש לכוות הסכמים כאלה עשוי להיות כרוך בקשיים, בעיקר במישור הזמן, דבר העלול להוות חסם של ממש לכניסתו לשוק. הסולק החדש אף עלול להיתקל בחסמים נוספים בכריתת הסכמי סליקה נוספים עם בתי עסק. לעיתים, כאשר אין הסולק החדש יכול להציג קהל משמעותי של מחזיקי הכרטיס אותו הוא סולק, אף עשוי בית העסק שלא להיכנס כלל להסכם כזה.

16. חרף הוראת הפטור, לא עלה בידי ויזה הבינ"ל, לא במועד שנקבע אף לא לאחר מכן, להביא בפני הממונה ביסוס ראוי לשיעור העמלה הצולבת הצריך להשתלם בשוק הישראלי לפי "תנאי הארץ ותושביה". אף מידע אשר שימש את ויזה הבינ"ל לא הובא בפני הממונה. משכך, לא ניתן היה לאשר את המלצת ויזה הבינ"ל, מה גם ששיעור העמלה המומלץ על ידה נראה לממונה, על פני הדברים, כבלתי מוצדק. על כך הודיע הממונה לחברות הויזה המקומיות עוד ביום 12 בנובמבר 2000. באותה הזדמנות הבהיר הממונה לחברות הויזה כי נוכח העדר התקדמות בתחום העמלה הצולבת אין בכוונתו לשנות את מועד פקיעת הפטור לגבי העמלה הצולבת הקיימת – יום 1 במארס 2001. אחר הודעה זו התנהלו מגעים נוספים עם ויזה הבינ"ל וביום 7 בפברואר 2001, לאחר שמגעים אלה לא עלו יפה, הודיע הממונה על כך לחברות הויזה.

17. ביני לביני חלף המועד שנקבע לפקיעת הפטור. חברות הויזה טענו בפניי, עוד טרם פקיעת הפטור, כי הן לפי לשונו של הפטור הקודם והן על פי הגיונם של דברים – הן סמכו על ארגון ויזה הבינ"ל, אשר בידו מיומנות וידע לבסס באופן מושכל את שיעור העמלה הצולבת הצריכה להשתלם בשוק הישראלי. עוד הוסיפו חברות אלה וטענו כי לאחרונה, מאז הודיע להן הממונה כנזכר לעיל, ולאחר שהובהר להן כי המחלוקת בין הממונה לויזה הבינ"ל אינה ניתנת לגישור, הן משקיעות מאמצים ניכרים ללימוד עצמי מושכל של נתוני העמלה הצולבת והן נכונות להתחייב כי בתוך תקופה קצרה הן יוכלו לבסס בפני הממונה שיעור מושכל של עמלה צולבת. אשר על כן ביקשו חברות הויזה כי תינתן להן שהות נוספת בת חודשים אחדים כדי שיוכלו לבסס שיעור מושכל של עמלה צולבת, והן מוכנות לעשות כן בפני בית הדין להגבלים עסקיים, בהליך של בקשה לאישור הסדר כובל, במקרה שלא יצליחו לשכנעני בשיעור עמלה צולבת, אשר באופן מבוסס אינו פוגע בתחרות.

18. משבאה בקשה זו בפניי סברתי כי כשלעצמה ובמתכונתה זו טמונה בה בעייתיות. ככלות הכל היתה בידי חברות הויזה שהות, ולו מצומצמת, ללימוד הנושא וגם אם סמכו את ידיהן לגמרי על ויזה הבינלאומי אין הדבר מצדיק מתן הכשר להסדר כובל אשר טיבו והצדקותיו לגבי השיעור בו הוא נוהג כיום – לא לובנו עד גמירא. אכן מקובל עליי כי הפטור שנתן הממונה סומך את מנגנון הקביעה של שיעור העמלה הצולבת על הצעת ויזה הבינ"ל, שהוחזקה גם בעיני הממונה כגורם בעל ידע בתחום זה. אולם ויזה הבינ"ל אינה צד זר לחברות הויזה המקומיות. אלה הן בעלות רשיון שלה בישראל וככלות הכל מדובר בגופים הקרובים זה אצל זה.

19. על כן באתי למסקנה כי כל בקשה לפטור המבוססת על ההסדר הקודם של עמלה צולבת ובה מבקשים הצדדים שהות נוספת חייבת לגלם בתוכה שני מרכיבים: האחד – כי תהא זו תקופה קצרה למדיי והשני – כי אינטרס הציבור ייצא נשכר באופן מוחשי גם במהלך תקופת ביניים זו. אשר לאורך הזמן – יש לזכור כי מדובר בבקשה לפטור שהיא בסמכות הממונה על

הגבלים עסקיים ולא בבקשה להיתר זמני המצויה בסמכות אב בית הדין להגבלים עסקיים. סמכותו של הממונה היא מטבע הדברים מצומצמת יותר ואין הוא רשאי להעניק פטור להסדר המיועד לבוא לאישור לבית הדין להגבלים עסקיים אלא לתקופות קצרות.⁵

20. אשר לאינטרס הציבור, סברתי כי זה חייב להיות מקודם ונשכר גם בתקופה קצרה יחסית. העובדה כי ויזה הבינלאומי וחברות הויזה לא עשו די כדי לבסס ולנמק עמלה צולבת מושכלת, אינה צריכה ואינה יכולה לסייע להן בשימורו של המצב הקיים. על כן באתי למסקנה כי מתן פטור נוסף חייב לבוא לידי ביטוי בנטילת מחויבות ברורה וישירה מצד חברות הויזה לקידום התחרות במספר פרמטרים: הורדת ממשית ומיידית של העמלה הצולבת אשר צפויה להוריד באופן מיידי את עמלת בית העסק; ביטול מבנה הקטגוריות הנוכחי של שיעורי העמלה הצולבת לפי סוגי בתי עסק ומעבר למבנה אחר של שיעורי עמלה צולבת; וכן – התחייבות של חברות הויזה להנפיק ולסלוק בתוך תקופות נתונות, גם כרטיסי מאסטרקארד, המהווים כיום רשת נבדלת, נפרדת ובלתי מאוימת, הנשלטת על ידי חברת ישראלכרט.

21. בהתאם לתנאי הפטור, הובטחה הורדה ממשית ומיידית (למעלה מ-10%) של שיעור העמלה הצולבת בקטגוריה בה שיעור זה הוא כיום הגבוה ביותר. כן הובטח כי בתום תקופת הפטור תחול הפחתה נוספת בשיעור העמלה הצולבת לגבי קטגוריה זו של בתי עסק. המדובר בבתי עסק המהווים חלק ניכר מכלל בתי העסק ואשר כיום משלמים עמלת בית עסק בשיעור העולה באופן ניכר על זה המשולם על ידי בתי עסק אחרים, גדולים מהם.

22. כן מבטיחים תנאי הפטור כי בתוך תקופה של חודשים אחדים יירד שיעור העמלה הממוצע בענף בכללותו בשיעור ממש, כי יבוטל מבנה הקטגוריות הקיים ויצומצמו באופן ניכר ומשמעותי הפערים בין השיעורים הדיפרנציאליים של עמלות צולבות לפי סוגי בתי העסק. כל זאת, בתוך תקופה קצרה, כאשר מובטח כי שיעור העמלה הצולבת ילובן במסגרת הליך שיפוטי בבית הדין להגבלים עסקיים, כאשר הממונה מבהיר מראש כי אין הוא מסכים להותרת שיעורי העמלות הצולבות על כנם בתום תקופת הפטור – מבסס את אינטרס הציבור במתן הפטור באופן הולם, ואף למעלה מכך. בפרט כך, כאשר שיעור העמלה הצולבת ומבנה הקטגוריות הנוכחיים עומדים על תילם זה תקופה ארוכה, ללא כל שינוי.⁶

⁵ לעניין זה ראו הע' 3219.99 ערוצי זהב ואח' נ' הממונה על הגבלים עסקיים (1999 הגבלים עסקיים 3006486), בו קבע בית הדין להגבלים עסקיים כי הממונה הוא הגורם המתאים לפטור הסכמים לתקופה קצרה גם כאשר קיים או עתיד להיות מוגש בקרוב הליך של בקשה לאישור הסדר כובל.

⁶ יובהר כי בבסיס החלטתי עומד אינטרס התחרות. עם זאת במקרה הנדון קידומה של התחרות ואינטרס הציבור – חד הם. בהקשר זה ראו ערר 1/97 איסכור ואח' נ' הממונה על הגבלים עסקיים ואח' (1997 הגבלים עסקיים 3002667), בו הבהיר בית הדין להגבלים עסקיים כי סמכותו של הממונה לשקול השפעת ההסכם על אינטרס הציבור מוגבלת להיבטים תחרותיים שלו: "הממונה איננו שוקל במסגרת סעיף זה את טובת הציבור בכללותה, אלא רק את ההיבט התחרותי שלה, וזה איננו כולל את כל השיקולים הרלבנטיים לגבי טובת הציבור".

23. מימושם של כל אלה יחדיו יש בו, אפוא, להצדיק מתן פטור לתקופה קצרה, להסדר של עמלה צולבת, בכפוף לתנאים המפורטים בזה, כאשר מתן הפטור הינו למן מועד החלטתי זו. במקביל ליישום תנאים שמטרתם קידום התחרות בענף, ייתן הפטור שהות לגמר הליבון והבירור בין הממונה לבין חברות הויזה בדבר שיעור העמלה הצולבת. התנאים אף מבטיחים כי אם לא ישוכנע הממונה בתום תקופת הפטור, כי שיעור העמלה הצולבת המבוקש על-ידי הצדדים אינו מבוסס כבלתי פוגע באופן ממשי בתחרות, יובא ההסדר הכובל לאישור בית הדין להגבלים עסקיים, ויתברר בהליך שיפוטי.

24. באשר לכבילות הנוספות המצויות בהסכם, מצאתי כי בנסיבות העניין ניכר כי הכבילות נלוות לעיקרו של ההסכם – הסכמה בדבר שיעור העמלה הצולבת - ונחוצות למימוש עיקרו. העברת המידע מתוחמת לאותו מקטע נשוא ההסדר: הכרטיסים הצולבים שנשלקו, והיא, לכן, נלווית ונחוצה לשם קיומה של קישוריות בין הרשתות; כך גם ההסכמות ביחס למועדי החיוב וקיומם של כללי ברירת מחדל, המהווים פן משלים למנגנון העמלה הצולבת.

ה. סוף דבר

25. בתנאים המפורטים להלן, לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ומיזוגים ומכוח הסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ניתן בזה פטור לכ.א.ל. ולאומוי קארד (להלן ביחד – "**חברות ויזה**"), וללאומי, דיסקונט והבינלאומי (להלן ביחד – "**הבנקים**") מן החובה לקבל את אישור בית הדין להגבלים עסקיים להיותן צד להסדר כובל ביניהן בדבר העמלה הצולבת ושיעורה הנוהג לפי הסכם מיום 18.5.2000. הפטור בתנאים הניתן בזה יהיה בתוקף עד ליום 1.9.2001; ואלה התנאים:

1. העמלות הצולבות המפורטות בנספח "ב" לפטור מיום 7.7.1998 ולפטור מיום 18.5.2000, על תיקונייהם (להלן ביחד – "**הפטור הקודם**") יופחתו לפי הפירוט שבנספח "א", המהווה חלק בלתי נפרד מתנאים אלה.

2. לא יאוחר מיום 1.7.2001 יבוטלו הקטגוריות הקיימות של בתי עסק המתייחסות לעניין העמלה הצולבת והחברות יעברו למבנה קטגוריות אחר עליו יוסכם באישור הממונה. לא הגיעו הצדדים להסכמה אחרת יהיה מבנה הקטגוריות על פי נספח "ב" המצורף בזה.

3. לא יאוחר מיום 1.8.2001 יחלו חברות הויזה והבנקים בהנפקה של כרטיסי חיוב מסוג MasterCard בכמות הנדרשת לשם סליקה של כרטיסים אלה.⁷

4. לא יאוחר מיום 1.10.2001 יסלקו חברות הויזה כרטיסי חיוב מסוג MasterCard.

5. חברות הויזה יעשו כל הנדרש לביסוס מדוקדק, על יסוד מתודולוגיה מנומקת ונתונים מלאים ומפורטים אשר יועברו לבדיקת הממונה לא יאוחר מיום 1.5.2001, של שיעור העמלה הצולבת המתחייב, לדעתן, בישראל. אם בתקופת הפטור לא ישוכנע הממונה כי שיעור העמלה הצולבת המוצע על ידי חברות הויזה מוצדק – יגישו חברות הויזה לא יאוחר משלושים יום מתום הפטור הניתן בזה, בקשה לבית הדין להגבלים עסקיים לאישור הסדר כובל לעמלה צולבת בשיעור ובתנאים אותם הגישו לממונה.

החברות רשאיות להסתייע במידע ובידע שבידי ויזה הבינלאומית לביסוס עמדתן, אולם האמור לעיל לא יהווה הצדקה לכל סטייה מן המועדים הנקובים בתנאים אלה, או לאי גילוי מידע על-ידי החברות.

מובהר בזה כי אם לא יסכים הממונה ליתן המלצתו להיתר זמני לעמלה צולבת לתקופת ההתדיינות בבית הדין בבקשה האמורה לאישור הסדר כובל או אם לא יינתן היתר זמני בתנאים המוסכמים בין חברות הויזה לממונה – יוכלו הצדדים לפטור, אם יחפצו בכך, לסלוק, בתקופת ההתדיינות, כרטיסי ויזה בנפרד ללא כל עמלה צולבת (split).

6. איחור שאינו עולה על 30 ימים בביצוע הוראות תנאים אלה לא ייחשב להפרתן.

7. הוראות פטור זה יחולו בכל הנוגע לעמלה צולבת בין הצדדים. כל יתר ההוראות בפטור הקודם כהגדרתו לעיל, שאינן נוגעות לעמלה הצולבת, יוסיפו לחול, ככל שלא בוטלו על-ידי הממונה.

למען הסר ספק בלבד מובהר בזאת כי הסעיפים או הפסקאות הקבועים בפטור הקודם מיום 18 במאי 2000 והנוגעים לתקופות (הפסקאות הרלבנטיות בסעיף 1) לסקר העלויות (סעיף 2) וכן כל התייחסות לאלפא קארד בע"מ ולעורק זהב השקעות בע"מ או כל סעיף

⁷ סעיף זה יחול על הבינלאומי אם יש ברשותו רשיון להנפקת כרטיסי MasterCard.

המטיל עליהן או על מי מהן חובות (הפסקאות או הקטעים הרלבנטיים בסעיף 1, סעיף 11 (ד), סעיף 11(ח)) מבוטלים בזאת.

8. הממונה רשאי, לאחר ששמע את הצדדים, לשנות מתנאים אלה ממועד השינוי ואילך, ככל הנדרש לביצועם.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988, נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

דרור שטרום, עו"ד

הממונה על הגבלים עסקיים (בפועל)

תל-אביב, י"ג אדר תשס"א

8 במארס, 2001

נספח "א"

החל ממועד מתן פטור זה יפחיתו כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ולאומי קארד בע"מ את שיעורי העמלות הצולבות כדלקמן :

1. החל מיום 9.3.2001 תעמוד העמלה הצולבת המשולמת בקטגוריה המתייחסת ל"כל שאר הענפים" [נספח "ב" לפטור הקודם] והעומדת כיום על 2.25% - על 2% בלבד ;

2. לא יאוחר מיום 1.9.2001 לא תעלה העמלה הצולבת הממוצעת לכלל הקטגוריות – על 1.25%. העמלות הצולבות בקטגוריות השלישית והרביעית, כמפורט בנספח ב' להלן, יקבעו כך שהעמלה הצולבת הממוצעת לכלל הקטגוריות לא תעלה על 1.25% כאמור, כאשר העמלה הצולבת בקטגוריה הרביעית תקבע בשיעור שלא יעלה על 1.86%.

למען הסר ספק בלבד מובהר בזה כי בחישוב העמלה הצולבת הממוצעת ישוקלל שיעור העמלה בכל קטגוריה עם סך כל המחזור הכספי שנובע מהעסקאות המתייחסות לאותה קטגוריה.

נספח "ב"

קטגוריות בתי העסק לתקופת הביניים – בהעדר הסכמה ואישור של הממונה :

1. הפצת מזון⁸ - (food distribution); תחנות דלק; משרדי ממשלה; עיריות; חברות עירוניות; בזק; רשות השידור; חברת החשמל; ביטוח לאומי; מכירת כלי רכב חדשים ואופנועים חדשים; מכירת דירות חדשות;

2. שירותי תקשורת – זמן אוויר ופעילות מונה לתקשורת סלולרית אלחוטית ובינ"ל; סוכני נסיעות ותיירות; חברות תעופה; ביטוח; קופות חולים; מתנ"סים ותנועות נוער; טלוויזיה רב ערוצית; חברות גז וסוכני גז.

3. עסקאות מקוונות וכרטיס חכם.⁹

4. בתי עסק אחרים.

⁸ בהתאם למופיע במסמך ההמלצות של ויזה הבינלאומית מיום 30.4.1999.

⁹ בהתאם למופיע במסמך ההמלצות של ויזה הבינלאומית מיום 30.4.1999.